

Mirosław Derecki (md)
EKRAN I WIDZ:
TRZYDZIESTOLECIE POLSKIEGO FILMU
DOKUMENTALNEGO

Polski film dokumentalny obchodził swe trzydziestolecie. Przed 30 laty właśnie, w listopadzie 1944 roku, w wyzwolonym Lublinie wyświetlono reportaż „Majdanek”, a 1 grudnia tegoż roku po raz pierwszy pojawiła się na ekranach Polska Kronika Filmowa. W jej pierwszym wydaniu znalazł się m. im. fragment poświęcony uratowaniu „Grunwaldu” Matejki. W czwartym numerze PKF z 1 lutego 1945 roku czołową informacją filmową było wyzwolenie Warszawy.

Z okazji 30-lecia w Wytwórni Filmów Dokumentalnych w Warszawie odbył się w ostatnich dniach grudnia 1974 r. uroczysty wieczór, na którym grupa zasłużonych pracowników WFD i PKF otrzymała odznaczenia przyznane przez Radę Państwa.

Przypomnijmy: pierwszym polskim filmem dokumentalnym, zrealizowanym jeszcze w ZSRR, w Sielcach, we wrześniu 1943 r., był reportaż „Przysięgamy ziemi polskiej”. Następnie pojawił się miesięcznik filmowy „Polska walcząca”, w którego pierwszym numerze ukazano wymarsz 1 Dywizji WP na front i walki pod Lenino. Drugie wydanie tego miesięcznika było kroniką aktualnych wydarzeń, związanych z formowaniem się polskich sił zbrojnych w ZSRR.

Taki był początek kinematografii, nie tylko zresztą dokumentalnej, w odradzającej się Polsce. Z tego też okresu dokumentalistyka polska wywodzi swój rodowód.

Polski film dokumentalny miał i ma, oczywiście, swe blaski i cienie, ale każdemu, kto uważnie śledzi jego rozwój, rzuca się w oczy zaangażowanie społeczne i ambicja realizatorów, troska o stałe poszerzanie kręgu tematycznego i formuły estetycznej tworzonych dzieł. Oceniając z perspektywy 30 lat poszczególne okresy dziejów filmu dokumentalnego musimy się zgodzić na szereg bezspornych pozytywów. Należy do nich niewątpliwie

rozmaitość form polskiego dokumentu i wszechstronność tematyki realizowanych filmów, indywidualność stylów, widoczna w twórczości poszczególnych realizatorów. Nie należy zapominać też o istotnym wkładzie w sukces polskiego filmu dokumentalnego pracy wielu utalentowanych operatorów.

W ciągu 30 lat zrealizowanych zostało 2525 tytułów polskich filmów dokumentalnych oraz 2482 wydania Polskiej Kroniki Filmowej. W sumie - 9560 aktów filmowych, około 3 milionów metrów ekranowych taśmy, co odpowiada mniej więcej 1300 filmom pełnometrażowym.

Przed 25 laty „dokument” znalazł stałą siedzibę w zbudowanej w Warszawie przy ul. Chełmskiej Wytwórni Filmów Dokumentalnych. Realizuje się tu rocznie około 50 filmów dokumentalnych dla kin, 90 - dla TV, kilkadziesiąt na zlecenie różnych kontrahentów krajowych i zagranicznych, 102 wydania PKF oraz kilkanaście filmów fabularnych dla kin i TV.

Polskie filmy dokumentalne zdobyły przeszło tysiąc nagród i wyróżnień na festiwalach krajowych i zagranicznych. Pierwszą - Grand Prix w Cannes - otrzymał w 1946 r. utwór Jarosława Brzozowskiego „Wieliczka”. WFD bierze co roku udział w przeszło 50 festiwalach międzynarodowych, a od 1961 roku uczestniczy w Festiwalach Filmów Krótkometrażowych w Krakowie, gdzie zdobyła wiele czołowych nagród.

Pierwodruk: „Kamena”, 1975, nr 2, s. 14.